

АГРАРНІ РОЗПИСКИ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ В АПК УКРАЇНИ

В умовах несприятливого внутрішнього підприємницького середовища вітчизняні виробники сільськогосподарської продукції демонструють позитивні тенденції розвитку. Також Україна показує позитивну динаміку по експортним поставкам сільськогосподарської продукції за кордон, насамперед у країни Європейського Союзу. Темпи приросту аграрної продукції могли б бути і більшими, проте вони обмежуються рядом проблем які є особливо характерними для малих та середніх сільськогосподарських виробників, а саме низьким рівнем розвитку матеріально-технічної бази, браком власних та запозичених обігових коштів.

Для запровадження інновацій та підвищення рівня конкурентоздатності даних підприємств, збільшення експортних поставок продукції, необхідним заходом є залучення ними на вигідних умовах та в достатній кількості кредитних ресурсів. Кредитування є найпоширенішим механізмом отримання реальних фінансових впливів для забезпечення розвитку господарської діяльності. Проте усі галузі економіки України, зокрема і сільське господарство, потерпають від несприятливих, порівняно з розвинутими країнами світу, умов кредитування реального сектора.

На сьогоднішній день, кредитні ресурси мають незначну питому вагу у фінансуванні сільськогосподарських підприємств [1]. За результатами досліджень Міжнародної фінансової корпорації (МФК): 75 % аграрних підприємств мають обмежений доступ до кредитів банків [2]. Таке становище обумовлено фінансовою нестійкістю аграрних підприємств, відсутністю ліквідного забезпечення кредитів, відсутністю реально діючого страхового захисту аграрних підприємств, недостатнім рівнем державної підтримки кредитування, низькою прибутковістю діяльності сільськогосподарських товаровиробників. З огляду на ці проблемні моменти сільськогосподарські товаровиробники повинні мати альтернативні варіанти кредитування.

Так, якщо до теперішньої економічної кризи середня відсоткова ставка становила у середньому 15%, то минулого року через значну девальвацію і підвищення облікової ставки Національного Банку України, кредитування українського аграрного сектору в банках доходило до надзвичайно високих відсотків (у середньому 25-35%). Ці складні умови змусили багатьох вітчизняних аграріїв працювати практично лише на покриття процентів за кредитами.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на 19.06.2015 1443 підприємства агропромислового комплексу залучили кредити загальним обсягом 7,6 млрд. грн., що у 1,3 рази більше, ніж на відповідну дату 2014 р. (5,6 млрд. грн.) зокрема: понад 5,4 млрд. грн. – короткострокові, 1,2 млрд. грн. – середньострокові та 1,0 млн. грн. – довгострокові кредити. Процентні ставки, під які залучаються кредити у 2015 р., по Україні максимально становлять у національній валюті до 36%.

Одним із альтернативних варіантів фінансування аграрної галузі може бути кредитування під заставу майбутнього врожаю, яке успішно функціонує у Бразилії, шляхом застосування фінансового інструменту у вигляді розписок - договору CPR (Cedula de Produto Rural), які представляють собою обіцянку постачати с.-г. продукцію або здійснювати оплату після реалізації своєї сільськогосподарської продукції у майбутньому взамін на отримання ресурсів (фінансових чи товарних) вже сьогодні для ведення сільськогосподарської діяльності. Завдяки використанню такого інструменту в Бразилії обсяги кредитування аграрного сектору щорічно складають 5 млрд. доларів США, а с.-г. товаровиробники змогли збільшити валове виробництво і урожайність своєї продукції [3].

Для того, аби вирішити питання кредитування вітчизняних виробників с.-г. продукції, народні депутати України прийняли Закон України «Про аграрні розписки» від 06.11.2012, яким для виробників с.-г. продукції було запроваджено новий механізм залучення коштів для

своїєї діяльності під заставу майбутнього врожаю – інститут аграрних розписок. Відповідно до Закону аграрна розписка – це товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах.

Враховуючи наведене, можна зробити висновок про те, що механізм аграрних розписок є реальною прогресивною альтернативою банківському кредитуванню у залученні коштів в аграрну сферу України. Органи державної влади мають більш активно і ефективно проводити впровадження цього інструменту. Слід врахувати, що досвід Бразилії може бути корисним для українських товаровиробників з огляду на те, що він дозволить залучити додаткові кредитні ресурси (фінансові чи товарні), використовуючи свою продукцію як гарантію оплати під заставу майбутнього врожаю чи молодняка худоби. Запровадження аграрних розписок дозволить сільськогосподарським підприємствам бути менш залежними від державного та банківського фінансування, а також покращити процес довгострокового планування їх господарської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Радченко Н. Г. Аграрні розписки як альтернативна форма кредитування сільськогосподарських підприємств / Н. Г. Радченко // Збірник наукових праць Таврійського державно-го агротехнологічного університету (економічні науки). - 2013. - № 1(1). - С. 356-361. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_1_1_46.
2. <http://www.minagro.gov.ua>.
3. Майбутній врожай під заставу за розписками [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.zerno.org.ua>.